

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על-יסודי
הפיקוח על עבודות הגמר

עבודות הגמר

מניפת מסלולים יחודיים ומודלים מהשטח

נוצר באמצעות Dall-E

תשפ"ג, מרץ 2023

עבודות הגמר

מסלולים ייחודיים ומודלים מהשטח

מנהלים, מורים ועמיתים יקרים,

מגמות עולמיות ומקומיות מזמינות אותנו לפעול ולהתאים פרקטיקות חינוכיות לעידן המשתנה. [תפיסת הלמידה המתחדשת](#) מדגישה את החשיבות של מושגי מפתח כמו: ידע פעיל [1] ולמידה מבוססת מיומנויות [2]. בד בבד, מגמות מרכזיות של [פדגוגיה מוטת עתיד](#) מדגישות את החשיבות של למידה מותאמת אישית, פרסונלית, קשובה ללומד/ת אך ממוקמת בו-בזמן בתוך הקשרים חברתיים וקהילתיים ובכך מאפשרת תהליכים של גיבוש זהות, צמיחה ולמידה לשם הבנה, אשר יובילו כתוצאה מכך להשתלבות עתידית מיטבית בחברה. בתוך מגמות השינוי בתיה"ס והמורים ידרשו לארגון למידה מחודש ולגיבוש זהות מקצועית מעודכנת ומחודשת. אולם כיצד מושגים ורעיונות נרחבים כל-כך יכולים להתממש הלכה למעשה?

במסמך זה לקטנו מספר דוגמאות למסלולים חלוציים בשטח, שהמשותף להם הוא הגשת עבודות גמר לבגרות בהיקף 5 יח"ל בתחומי דעת מגוונים. מסלולים אלה מצליחים לייצר למידה תהליכית שהינה בו-בזמן פרסונלית ומחברת להקשרים חברתיים רחבים, חליפה מותאמת אישית אך בנויה מאבני דרך משותפות ולמידה של מיומנויות גנריות, למידה המלווה במורים-מנחים המכוונים את הלומדים למציאת השביל הייחודי שלהם בלמידה ובדרכם לגיבוש זהות ככלל. כל מסלול עושה זאת בדרך אחרת, תוכלו לעיין ולהתרשם מתחומי הלימוד, ארגון הלמידה, אירועי שיא ייחודיים ועוד. מטרת המסמך היא לחשוף ולהאיר פרקטיקות שמצליחות לייצר תהליכי חינוך עשירים, מעמיקים, במבנה למידה ייחודי וחדשני - כדי שנוכל כולנו ללמוד ולשקול – מהי הדרך הייחודית שמתאימה לכל תלמיד/ה ולכל בית-ספר?

אני מבקשת להודות לרכזים והרכזות החלוצים אשר שיתפו בנדיבות על עשייתם הענפה, אפשרו הצצה לתהליכים מרתקים ומעוררי השראה, תודה מיוחדת לד"ר שלהבת אופיר על תהליך איסוף המידע, ההמשגה והעריכה האקדמית, ולשירי לילוס על העיצוב הגרפי וההנגשה הדיגיטלית של התכנים.

יש לכם מודל ייחודי נוסף? אתם מוזמנים לשתף אותנו
תרצו ללמוד עוד על המסלולים? פנו אלינו ונשמח לסייע

שלכם,

מיכל רלוי | ממונה עבודות הגמר והערכה חלופית וצוות הפיקוח על עבודות הגמר
אגף א' חינוך על-יסודי – המינהל הפדגוגי
avodot.gemer@education.gov.il

[1] ידע שנבנה על ידי הלומד ולא נקלט על-ידו
[2] "מיומנות מוגדרת כיכולת כללית הנרכשת בלימוד ואימון, אשר תומכת בחשיבה, למידה והתפתחות, ללא תלות בסוג הידע הנדון, ומנחה אותן. מיומנות ניתנת להעברה בין תחומי דעת ומאפשרת לעשות שימוש יעיל והולם בידע, ניסיון וערכים, במגוון רחב של הקשרים." מתוך: מסמך תפיסת הלמידה, עמ' 20.

מודלים בית ספריים

לגישה מהירה ולקריאה מורחבת - לחצו על הכותרות

שם בית הספר

לפי סדר א"ב

בית ספר "גלים" חוף הכרמל
יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

מקיף ז' הקריה אשדוד

קרית החינוך דרוו

תבל ירושלים

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

מסגרת

בחירה אישית

מגמה

כיתת אם

מובילי התכנית

מלכה שמיר

איריס דורסון ישראל

אלי זר

פרופ' ראובן יוסף

יוסי לבנון

ד"ר שלהבת אופיר

ד"ר יעל יסטוס סגל

סוג המודל

רב תחומי

תימה מובילה

אשכול

תחום דעת מוביל

קהילתי

מנעד תחומי דעת

מגוון

אשכול

יחיד

תנאי קבלה

סדנה מעשית

ראיון אישי

לימודיים הישגים

ימי שיא

סוף

אמצע

התחלה

הנחייה אקדמית

משולבת

חיצונית

פנימית

ארגון הלמידה

שש שנתי

תלת שנתי

דו שנתי

סמינרים

שעות מובנות

ואירועים משתנים

במערכת

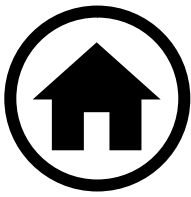
קהל היעד

מחוננים ומצטיינים

כלל התלמידים

סוג המודל

תחום דעת

מודל המבוסס על התמחות בתחום דעת מסוים, שבמסגרתו נכתבות כל העבודות

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

קהילתי

מודל המבוסס על תפיסה חינוכית ופדגוגית שבה קהילת בית הספר לוקחת על עצמה הובלה והנחייה של תהליכי חקר

תבל ירושלים

תימה מובילה

מודל במרכזו נושא מרכזי המאחד את תחומי הדעת השונים, שבהם נכתבות העבודות

מקיף ז' הקריה אשדוד

רב תחומי

מודל המאפשר כתיבת עבודות בכל אחד מתחומי הדעת תוך הדגשת הבחירה האישית של התלמידים

קרית החינוך דרוור

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

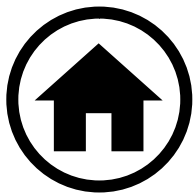
תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

אשכול

מודל המבוסס על צירוף של תחומי דעת מאגף לימוד מסויים

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על-יסודי
הפיקוח על עבודות הגמר

מסגרת

לפי בחירה

תוכנית המאפשרת לתלמידים יחידים להצטרף אליה
על בסיס וולונטרי

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

תבל ירושלים

מגמה

תוכנית המוגדרת כמגמת לימוד, הנלמדת בדומה
למגמות מורחבות אחרות לבגרות

מקיף ז' הקריה אשדוד

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

קרית החינוך דרוז

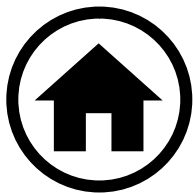
בית ספר "גלים" חוף הכרמל

כיתת אם

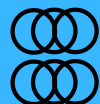
תוכנית המתבססת על כך שכל תלמידי כיתת האם
כותבים עבודות גמר

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

ארגון הלמידה

שש שנתי

תהליך המתקיים מראשית חטיבת הביניים

תבל ירושלים

תלת שנתי

תהליך למידה לאורך שלוש שנים בתיכון

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

מקיף ז' הקריה אשדוד

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

קרית החינוך דרור

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

דו שנתי

תהליך למידה לאורך שנתיים בתיכון

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

סמינרים ואירועים משתנים

תהליך המבוסס, בין השאר, על אירועי למידה מרוכזים ומפגשי העשרה, המשובצים לאורך שנת הלימודים

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

תבל ירושלים

שעות מובנות במערכת

תהליך למידה המעוגן בש"ש קבועות

מקיף ז' הקריה אשדוד

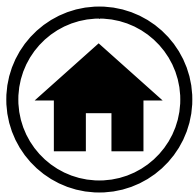
יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

קרית החינוך דרור

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

תבל ירושלים

מנעד תחומי דעת

מגוון

עיסוק בכל תחומי הדעת לפי בחירת התלמידים,
אפשרי באופן חוצה אשכולות

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

קרית החינוך דרור

תבל ירושלים

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

אשכול

עיסוק בתחומי דעת בעלי זיקה זה לזה או קשר
לתימה מובילה

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

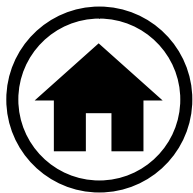
מקיף ז' הקריה אשדוד

יחיד

עיסוק בתחום דעת אחד

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

ימי שיא

סוף שנה

תערוכות והצגת תוצרים חגיגית

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

מקיף ז' הקריה אשדוד

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

קרית החינוך דרור

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

תבל ירושלים

אמצע שנה

מרתון כתיבה, סמינר, מסע חקר

קרית החינוך דרור

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

תבל ירושלים

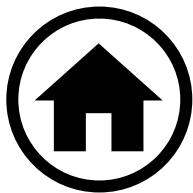
התחלת שנה

ימי חשיפה

תבל ירושלים

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על-יסודי
הפיקוח על עבודות הגמר

הנחייה

משולבת

תוכנית שבה חלק מהתלמידים מונחים על ידי מנחים אקדמיים וחלק על ידי מורים מצוות המורים בתוכנית/בביה"ס

תבל ירושלים

חיצונית

תוכנית המסתמכת על הנחייה על ידי מנחים אקדמיים המתמחים בתחומם.
* יתכן ליווי נוסף ואף הנחייה משותפת על ידי איש צוות מבית הספר

מקיף ז' הקריה אשדוד

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

פנימית

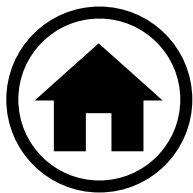
תוכנית המסתמכת בראש ובראשונה על הנחייה מתוך צוות מורי בית הספר כחלק מהתפיסה הפדגוגית והחינוכית

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

קרית החינוך דרור

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך על-יסודי
הפיקוח על עבודות הגמר

תנאי קבלה

סדנה מעשית

סדנה מעשית

קבלת התלמידים על פי התנסות בחווית
למידה מעשית

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

ראיון אישי

ראיון אישי

קבלת התלמידים על פי קריטריונים כגון
מוטיבציה, סקרנות ועוד

תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

מקיף ז' הקריה אשדוד

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

קרית החינוך דרור

בית ספר"גלים" חוף הכרמל

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

הישגים לימודיים

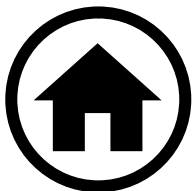
הישגים
לימודיים

קבלת התלמידים על פי יכולת לימודית
ותעודות קודמות

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

בית ספר"גלים" חוף הכרמל

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

קהל יעד

מחוננים ומצטיינים

התוכנית פתוחה בפני תלמידים שעברו
מיונים על פי יכולות לימודיות

יאסא ירושלים למדעים ואומנויות

תיכון אזורי מקיף ע"ש ברנר

כלל התלמידים

התוכנית פתוחה בפני כל תלמידי השכבה
(בחלק מהתוכניות יש בדיקת התאמה מקדימה)

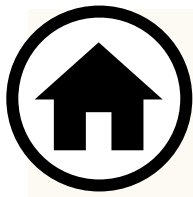
תיכון ע"ש יצחק רבין אילת

מקיף ז' הקריה אשדוד

קרית החינוך דרוו

בית ספר "גלים" חוף הכרמל

תבל ירושלים

חקר מותאם סביבה

התיכון השש שנתי ע"ש רבין, אילת

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

שנה	י	יא	יב
ש"ש	2	2	2

תכנית חקר אישית

סוף

ראיון אישי

כלל התלמידים

פנימית

יחיד

לפי בחירה

תחום דעת מוביל

ייחודיות התוכנית

המודל משתמש במשאב הייחודי של הסביבה הקרובה - מפרץ אילת. גיבוש תוכנית אישית המותאמת לכל אחת ואחד מהלומדים.

קריאת מאמרים אקדמיים וחקר פעיל.

חקר מותאם סביבה, המזהה הזדמנויות ייחודיות במרחב המקומי, למשל: הים האדום, הרי אילת, מיני בע"ח בסביבתם הטבעית.

שת"פ ארגוני מורחב: רשות, מכוני חקר, רשות הטבע והגנים ועוד.

רציונל/אני מאמין

העולם הוא "מגרש המשחקים" של הביולוגים.

חשוב להשריש בתלמידים מיומנויות והרגלים של חקר לאורך כל תהליך הלמידה בתיכון.

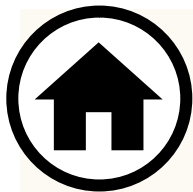
למי מתאימה התכנית?

בתי ספר שיש להם בצוות חוקר פעיל ובעל שם בתחום המחקר המקומי/עולמי.

בתי ספר שנמצאים בסביבה המזמנת מחקר ייחודי.

יוזם ומוביל התכנית:
פרופ' ראובן יוסף

"להנציח ולנצח" מקיף ז' אשדוד

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

שנה	י	יא'	יב'
ש"ש	3	3	2

שעות מובנות
במערכת

סוף

אמצע

ראיון אישי

כלל התלמידים

חיצונית

אשכול

מגמה

תמה מובילה

ייחודיות התוכנית

המודל שהופך את לימודי השואה לשילוב ייחודי של ידע מעמיק וחוויות שנשארות לכל החיים

תהליך שיטתי ומובנה לרכישת מיומנויות כתיבה וחקר והיכרות עומק עם תמות מרכזיות.

בהמשך: בחירת נושא להתמחות ותחום דעת לכתיבת העבודה.

נכתבה תוכנית לימודים ייחודית המלווה את המסלול.

רציונל/אני מאמין

החלפת הלמידה המסורתית בלמידה שבמרכזה עומדות חוויה אותנטית והתנסות.

תוכנית גמישה המאפשרת התאמה לרקע הייחודי של התלמידים (למשל עולים מצרפת).

רב תחומיות מזמנת כתיבה של עבודת גמר בתחומים שונים.

למי מתאימה התכנית?

בתי ספר שיש בהם עניין רב בנושא השואה.

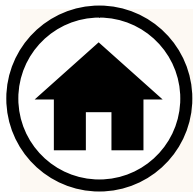
בתי ספר שמעוניינים בטיפוח מעורבות חברתית וקהילתית.

בתי ספר שיש בהם עולים רבים.

יוזם ומוביל התכנית:
אלי זר

למידע מורחב

יאסא

(התיכון הישראלי למדעים ולאמנויות)

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

יב'	יא'	י'	שנה
3-4	3-4	3	ש"ש

שעות מובנות
במערכת

סוף

סדנה מעשית

ראיון אישי

הישגים
לימודיים

מצטיינים ומחוננים

חיצונית

אשכול

מגמה

אשכול

ייחודיות התוכנית

מודל המשלב בין עידוד
הצטיינות אקדמית לבין טיפוח
אחריות אישית.

קורס מיומנויות חקר וכתובה.

מפגשים קבוצתיים לחיזוק
אסטרטגיות ניהוליות וטיפוח
מוטיבציה והתמודדות אישית.

רציונל/אני מאמין

עבודת גמר היא ביטוי של המיומנויות
שנלמדו במהלך שנות הלימודים
בתיכון, כתיבתה מאפשרת ביטוי
אישי, שיקוף של תחומי עניין
אישיים וקביעת רמת העמקה
שבחרים בה. התלמידים לומדים
באמצעות עבודת הגמר על עצמם ועל
מאפייניהם כלומדים.

למי מתאימה התכנית?

בתי ספר עם כיתות
מצטיינים ומחוננים.

בתי ספר המעודדים למידה
אקדמית מעמיקה.

מובילת התכנית:
ד"ר יעל יסטוס-סגל

למידע מורחב

"ינטופים" קרית חינוך דור

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

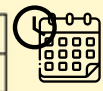
הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

שנה	י'	יא'	יב'
ש"ש	4	4	2

שעות מובנות
במערכת

סוף

אמצע

ראיון אישי

כלל התלמידים

חיצונית

מגוון

מגמה

רב תחומי

ייחודיות התוכנית

מודל מעשיר ומרחיב אופקים,
ההופך כל חוויה להזדמנות
ללמידה להמשך החיים.

התנסות ביחידות שונות ומגוונות
כגון: פואטרי סלאם, דיבייט,
מו"קים (mooc).

דגש בתהליכי למידה על:
רפלקציה, בחירה,
למידה עצמאית (PLN).

רציונל/אני מאמין

תפקידו של בית הספר להכין את
התלמידים לחיים ולהתכתב עם
המציאות. עבודת הגמר היא חלק מהכנה
לחיים בחוץ והיא מאפשרת לתלמידים
לתרגל את מיומנויות המאה ה-21. כל
משימה ואילוץ הם הזדמנות להתנסות
ולהצטייד בכלים, כאשר תפקיד המורה
הוא פתיחת הזדמנויות חדשות ללמידה.

למי מתאימה התכנית?

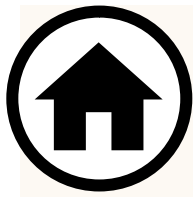
בתי ספר ששמים דגש על
מיומנויות המאה ה-21.

בתי ספר שמחפשים
מגמה המאפשרת גמישות
לצוות ולתלמידים.

יוזם ומוביל התכנית:
יוסי לבנון

למידע מורחב

מז"ח - מנהיגות, זהות וחקר

בית ספר כפר גלים - חוף הכרמל

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

שנה	י'	יא'
ש"ש	4	4

שעות מובנות
במערכת

סוף

ראיון אישי

הישגים
לימודיים

כלל התלמידים

פנימית

מגוון

מגמה

רב תחומי

ייחודיות התוכנית

מודל דו שנתי המשלב בין חוויות למידה מגוונות לבין עידוד לעשייה בקהילה

פרויקטים בנושאים מגוונים (אקלים והאקטון 14 היעדים של האו"ם).

ההשתתפות במגמה מזכה ב-30 שעות מעורבות חברתית.

סדנאות העשרה (למשל יוגה וכתיבה יצירתית) וסדנאות מנהיגות.

רציונל/אני מאמין

טיפול למידה משמעותית ושאיפה לשותפות מירבית של התלמידים בתהליך.

טיפול זהות של "נבחרת".

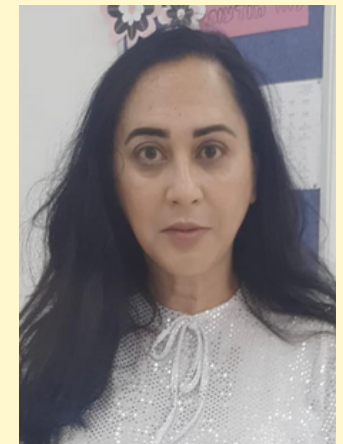
למי מתאימה התכנית?

בתי ספר המחפשים גמישות, ביטוי יחודי וחוויות למידה מעצימה לצוות ולתלמידים.

בתי ספר הרוטמים את צוות בית הספר להנחייה.

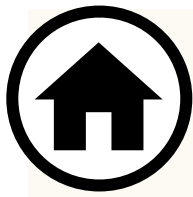
בתי ספר המטפחים הנהגת תלמידים ומעורבות חברתית.

יוזמת ומובילת התכנית:
איריס דורסון ישראלי

למידע מורחב

"משיבי הרוח"

תיכון מקיף אזורי ע"ש י"ח ברנר

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

י-3 ש"ש
+
שעות פרטניות
לליווי

סמינרים

סוף

אמצע

ראיון אישי

הישגים
לימודיים

מחוננים ומצטיינים

פנימית

מגוון

כיתת אם

רב תחומי

ייחודיות התוכנית

מודל שהופך את כיתת המצטיינים להזדמנות להרחיב אופקים ולטפח את המיומנויות האקדמיות.

לימודי העשרה של "יסודות התרבות".

השתתפות בסמינרים במגוון נושאים מעשירים.

רציונל/אני מאמין

כתיבת עבודת הגמר היא חלק מרכזי מזהותה של כיתת המצטיינים של בית הספר.

מטרת התוכנית לעסוק בנושאים ערכיים במקצועות הרוח והחברה בצד טיפוח מנהיגות.

שאיפה לעודד צירוף תחומי דעת שונים ולטפח תלמידים ללמידה רמה אקדמית גבוהה.

למי מתאימה התכנית?

בתי ספר שיש להם כיתת מצטיינים.

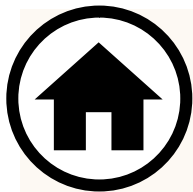
בתי ספר שמבקשים לטפח כישורי מנהיגות.

בתי ספר הרוותמים את כלל הצוות לצורך הנחייה.

יוזמת התכנית: מלכה שמיר

מובילי התכנית:
ניב קידר
וצוות המחנכים

"קוסמוס" תבל - רמות ירושלים

ארגון הלמידה

ימי שיא

תנאי קבלה

קהל יעד

הנחייה

ת.דעת

מסגרת

סוג מודל

שנה	י'	יא'	יב'
ש"ש	2	2	2

מסעות
חקר

התחלה אמצע סוף

כלל התלמידים

משולבת

מגוון

בחירה

קהילתי

ייחודיות התכנית

מודל שבמסגרתו קהילת בית הספר לוקחת על עצמה לספק את הכלים להצלחתם של כל התלמידים שיבחרו בכך.

תהליך מובנה וספירלי להקניית מיומנויות חקר לאורך 6 שנים.

שלושה "מסעות חקר" מרוכזים מדי שנה הכוללים התנסות פעילה בחוויית החקר.

התוכנית נבנתה ביוזמת הורים ופועלת תוך מעורבות רבה מצדם.

רציונל/אני מאמין

מחקר וכתיבת עבודת גמר יכולים להיות הזדמנות לכל התלמידים בעלי העניין והמוטיבציה (ולא רק למצטיינים).

קהילת בית הספר (הורים, מורים, מכרים וקרובי משפחה) יכולה להעניק חוויה מעוררת השראה ומצמיחה של חקר.

רכישת מיומנויות חקר נעשית בתהליך הדרגתי ומובנה.

למי מתאימה התכנית?

בתי ספר צומחים.

בתי ספר עם מעורבות הורים ויוזמות מצידם.

בתי ספר הרוותמים את צוות בית הספר וההורים להנחייה.

יוזמת ומובילת התכנית:
ד"ר שלהבת אופיר

למידע מורחב